

Scris de andrei.marga pe 27 iunie 2021, 10:38

Universitățile private din România

Universitățile private celebrează în România treizeci de ani de la înființare. La aniversarea Universității “Petre Andrei” din Iași, domnul Doru Tompea, președintele Consiliului, mi-a solicitat un interviu. Chestiunile pe care domnia sa le-a pus în discuție sunt importante pentru mulți concetățeni. De aceea, public, în continuare, răspunsurile mele.

Ce ați găsit la preluarea mandatului în învățământul superior privat?

Andrei Marga: Atunci când am preluat mandatul de ministru al educației naționale, în decembrie 1997, erau deja consumate inițiativele de înființare de universități private. Tabloul era al unor instituții cu infrastructură precară, fără biblioteci și laboratoare și fără personal propriu. Cea mai mare parte a universitarilor erau de fapt angajați la universități de stat. De aceea, universitățile private imitau universitățile de stat, doar că încasau taxe de studii și promiteau diplome cu examene mai lejere.

Știam bine terenul, căci am devenit ministru după ce aveam la activ patru ani de rectorat la Universitatea Babeș-Bolyai și eram deja după experiența în diferite organisme internaționale. Între altele, avusesem de lucru la Cluj-Napoca (cum se poate citi în “Buletinele informative”, 1993-2012, tipărite atunci, de rectoratul universității) cu readucerea la catedre a unor profesori care-și cheltuiau timpul făcând navetă pentru a preda oriunde. Cum se spunea ironic, “se țineau ore în toate opririle acceleratului, de la Timisoara până la Suceava”, căci în aproape fiecare localitate-stație era, de pilda, facultate de drept sau de istorie. Din nefericire, cel puțin doi dintre profesorii clujeni au și decedat timpuriu, ca urmare a eforturilor nechibzuite de a preda, fiecare, în vreo șapte locuri.

Am spus la timpul potrivit că o piedică în evoluția firească a universităților private și a învățământului superior din România a fost tocmai Consiliul Național de Autorizare și Acreditare. Acesta a dat acoperire unor instituții care erau mai mult unități comerciale decât universități, printr-o legislație imprecisă, care a făcut mult rău României. Sub acest aspect, am regretat public, atunci, că România nu a luat în materie calea Austriei, Ungariei, Cehiei, Croatiei, ca să nu vorbesc de alte țări cu economie de piață, ci o cale care ducea cel mult la repetiție de sine.

Din capul locului în România era o confuzie gravă, întreținută de acel Consiliu, de unii din Parlament, dar și de profesori mai noi, cu care s-au procopsit universitățile. Este vorba de confuzia între dreptul la liberă inițiativă, care ține de un stat de drept democratic, și dreptul de a înființa universități. Nu conta că în democrații mature, precum Germania, Franța, Marea Britanie

etc. sau in democratiile din jurul Romaniei nu se accepta asemenea confuzie. Oriunde se poate infiinta o universitate privata, dar mai trebuie indeplinite si alte conditii legale. in Romania s-a adoptat, din pacate, rezolvarea juridica cea mai precara si mai eronata.

infiintarea de universitati private nu mi se datoreaza. Am fost si sunt pentru universitate privata. De altfel, distinctia public-privat in materie de universitati nu este cea hotaratoare. Calibrul profesorilor decide din capul locului valoarea unei universitati. Am si spus mereu ca, daca as infiinta o universitate privata, as crea de la inceput una mai buna decat oricare universitate de stat. Numai ca in viata nu este cazul sa te imparti in toate directiile.

Ce ati lasat in invatamantul academic privat la incheierea mandatului?

Andrei Marga: Actiunea mea ca ministru al educatiei nationale, pe acest plan, al universitatilor private, a avut doua tinte majore, explicite. Pe de o parte, intarirea autonomiei universitatilor, deschiderea competitiei universitare si marirea rigorilor fata de toate universitatile, inclusiv cele private. Pe de alta parte, aducerea universitatilor private pe picior de egalitate, cu cele de stat, sub aspectul participarii la sistemul invatamantului superior din tara si din afara tarii. La randul meu, am sperat ca universitatile private vor stimula universitatile de stat la schimbari.

Fiindca se declara multe generalitati fara acoperire, mai ales la aniversari, mentionez ca tot ceea ce spun este pe baza de decizii precise, inregistrate oficial si retinute de arhive. intr-un volum (Andrei Marga, Anii reformei 1997-2000, EFES, Cluj-Napoca, 2006) sunt listate toate deciziile (legi, hotarari si ordonante de guvern, ordine ale ministrului educatiei nationale de atunci) de sub mandatul meu ca ministru al educatiei nationale. Toate pot fi examinate, la orice ora.

Multe decizii se refera la intregul invatamant, cu ramurile sale public si privat. Unele se refera distinct la invatamantul universitar privat. De exemplu, Legea 199/1998 de finalizare a studiilor, hotararile de guvern 442/1998, privind acreditarea, si 1213/2000, privind specializarile, ordonanta de guvern 66/1998, privind finantarea, si ordinul ministrului 170/1998, privind sprijinirea invatamantului privat, si notificarea 11123/1998, privind finalizarea studiilor etc. Lista este lunga (vezi, de pilda, amplul volum Catalin Baba, Adrian Gorun, Ciprian Tanul, coord., Anii reformei 1997-2000 in reglementari, Catedra UNESCO, Cluj-Napoca, 2002) si facuta publica de multa vreme.

De toate initiativele – care au fost multe, de fapt cele mai multe, la orice comparatie – ce constituie reforma comprehensiva a invatamantului din Romania, din 1997-2000, au beneficiat nu numai universitatile de stat, ci si cele private. De exemplu, consacrarile autonomiei universitare, trecerea admiterii de studenti in decizia universitatilor (1997), crearea retelei nationale a colegiilor universitare (1998), inaugurarea evaluarii internationale a universitatilor romanesti (1998), alocarea speciala pentru cercetarea stiintifica (1999), crearea retelei ROEDUNET (1999), delimitarea managementului administrativ de managementul academic (1999), organizarea invatamantului la distanta (1999), etc. Tot exemple sunt institutiile create in premiera in Romania – Centrul National de Echivalare a Studiilor (1998), Agentia Sociala a Studentilor (1998), Centrul National al invatamantului Superior Tehnic (1999), Centrul National de Formare Continua a Personalului Didactic (2000), Centrul National pentru Curriculum (2000), Centrul National al Managerilor pentru invatamant (2000) si altele.

La incheierea mandatului meu universitatile private erau integrate in sistemul national, cu

drepturile si obligatiile aferente, si in organizariile nationale (incepand cu conferinta rectorilor). Acest sistem dispunea de o viziune a dezvoltarii si era deja, cum au atestat atunci evaluarile internationale, angajat pe ruta unei modernizari reale, care sa serveasca Romania.

Ce a urmat se stie. In loc sa se duca mai departe reforma, s-a trait un timp din ideile reformei comprehensive a educatiei din 1997-2000, apoi, scazand cultura institutionala si fara viziune, au inceput deteriorarile. Acum Romania lupta cu degradarea activitatilor, cu nepotismul cel mai extins in unele universitati, cu plagiate si falsificari, cu profesuri slabite, cu fuga valorilor de universitatile din tara si, rod al tuturor, cu un slab impact al universitatilor in dezvoltarea din tara.

Care considerati a fi plusurile invatamantului academic privat din Romania?

Andrei Marga: Depinde de cadrul de referinta pentru a evalua plusuri si minusuri. Desigur, privind lucrurile din perspectiva mea, a unui fost rector si fost ministru, statura de universitate privata ofera sanse mai mari de a fasa mai liber si mai inovativ programele. Incepand cu lista specializarilor si continuand cu curriculumul! sanse apoi de a selecta profesori de calibru cert, de a individualiza evaluarile pregatirii – si ale studentilor si ale cadrelor didactice, de a oferi studentilor conditii de studiu (incepand cu caminizarea) mai bune, de a participa la interactiunile internationale – sub conditia probarii creativitatii! La randul meu, am sperat ca universitatile private vor stimula, prin noutatea managementului lor, universitatile de stat la schimbari.

Au fost doar sanse, caci o alta eroare a sistemului din Romania a fost si este dependenta de un Consiliu de Autorizare si Acreditare compus din universitari care cunosc putin ce inseamna constructia si functionarea universitara, cu optici inclinate mai mult spre copiere si uniformizare, decat spre inovare. Este adevarat, nici legislatia care a venit, mai ales Legea din 2011, nu a sprijinit evolutia spre inovatie si calitate competitiva. Doar s-a umflat un birocratism al “evaluarilor” si s-au slabit profesurile si cercetarea inovativa. De aceea, pentru fenomenul mai nou, ce se amplifica in ultimii ani, al “fugii liceenilor si studentilor de invatamantul superior din tara”, nu este de vina expansiunea invatamantului superior privat, cum cred multi concetateni, ci starea intregului invatamant superior.

Care considerati ca sunt minusurile invatamantului academic privat din Romania?

Andrei Marga: Un minus clasic a fost aspectul comercial: cadrele didactice s-au repezit in sansa de a castiga, fie si in detrimentul valorii. La noi se vorbeste obsesiv de “calitate”, dar de cand se vorbeste obsesiv de aceasta, calitatea a scazut, asa ca prefer termenul valoare! Cand eu am preluat ministerul, acest minus era deja “pacatuit”, incat mi-a ramas sa lupt cu el. In rest, minusurile sunt acum comune cu ale invatamantului universitar de stat. Opinia mea (exprimata de altfel si in volumul recent Andrei Marga, Viitorul Universitatii, Gand Transilvan, 2020), este ca se cer regandite neintarziat specializarile din universitati. Sunt de luat in seama obiectiile formulate incepand cu Spiritu Haret (care observa ca „asa concursuri pentru profesuri universitare ca in Romania nu exista nicaieri”!) la concursurile pentru posturi universitare – obiectii pe care Legea din 2011 le-a escamotat. Doctoratele se cer regandite complet, caci randamentul lor este mic. Alegerea de azi a liderilor academici in sistemul “partidelor” subrezeste vizibil universitatile. Si raspunderea si creativitatea au ajuns prea jos, dar au crescut excesiv aranjamentele si conformismul.

Considerati ca legislatia din Romania permite functionarea unei pietei academice fara discriminari intre universitatile de stat si cele private?

Andrei Marga: Nu stiu exact, caci nu am mai facut recent analiza, dar vad ca nici rectorii de la universitatile de stat nu prea au o optica profesionista si cultivata institutional. Gaselnitele si mediatizarile reusite nu tin, totusi, loc de cultura. Iar a trai mereu din ce au facut antecesorii nu duce deloc inainte. Multi vor de fapt sa opreasca universitati de stat sau private, pe care le decreteaza "slabe", spre a-si asigura studenti, crezand ca tinerii, nemergand la acele universitati, vor veni la ei. Universitatea nu se reduce la atragerea cu orice mijloc a "clientilor", iar a profita de naivitatea tinerilor si parintilor nu este demn.

Dar acesti rectori fac infim pentru a normaliza si a face exemplare universitatile pe care le conduc. Ei aplica consecvent cunoscuta maxima "sa moara capra vecinului" – ceea ce este mai mult decat jenant. Daca privim deciziile rectorale din unele universitati de referinta din 2012-2020 ai un peisaj cu decizii de genul "sa-i oprim pe altii" si "dati-ne locuri finantate de la buget la admitere" pe fondul deplinei saracii de idei noi.

Nu vad discriminari intre universitatile de stat si cele private sau nu le cunosc destul de precis. Problemele sunt altele decat discriminari. Selecteaza Romania actuala pentru functii de decizie cei mai buni absolventi? Sau s-a ajuns la o relativizare a meritelor, incat nu este decat o confuzie costisitoare a valorilor? Sunt toti profesorii universitari profesional si atitudinal in regula? Nu cumva intelectualii Romaniei au raspundere majora pentru starea si crizele tarii? Etc. La asemenea intrebari vor trebui date raspunsuri fara compromis intr-o buna zi, care nu este departe.

in prezent, invatamantul academic privat din Romania reprezinta 13,7% din intreg invatamantul academic si se afla in continua scadere. Cum evaluati aceasta situatie?

Andrei Marga: Pondere este prea mica daca avem in vedere nevoile de inovare. Este prea mica si daca avem in vedere un fapt ce se trece sub tacere: scolile si liceele private, cel putin cele pe care eu le cunosc, au lucrat continuu si in pandemie. Dincolo de starile rau gandite si nefericite – "de urgenta", "de alerta" etc. – pe care autoritatile le-au adoptat mai intai pe seama educatiei! Puteau sa lucreze continuu, sa fie deci mai active, si universitatile. Cele private, cu siguranta. Va rog sa povestiti o intamplare pe care ati trait-o in legatura cu o universitate privata in perioada in care ati detinut functia de Ministru al Educatiei.

Andrei Marga: Am experiente mai curand agreabile. Ca ministru al educatiei nationale am participat la inaugurarea cladirii moderne a Universitatii "Dimitrie Cantemir", construita cu finantare de cineva din Germania. Am avut atunci discutii cu profesori, care erau, cert, cum am spus-o pe loc, mai buni atunci decat cei de la stat – profesional, ca gestiune institutionala. Iar studentii erau bine motivati. Am fost apoi incantat sa vad la Pitesti si Ramnicu Valcea o universitate privata mai buna, cel putin in stiinte economice – este drept, condusa de un prestigios fost rector la stat. si la Arad universitatea "Vasile Goldis" era atunci mai buna decat cea de stat.

Dar am si dispus, fara ezitare, masuri de suspendare de rectori nu numai la privat, ci si la stat, cand a devenit sigur ca in universitati s-au comercializat examene si diplome. Pentru mine a fost mai mult decat nostim cand, fiind invitat la o reuniune a "American Council on Education", la Washington DC, sa zaresc in sala conducerea unei universitati private din Romania, in care total era presedinte, fata rector, mama decan, alta fata sef de catedra, iar nepoata studenta. Era ceva imposibil de explicat gazdelor americane!

Va rog sa povestiti o intamplare cu Universitatea “Petre Andrei” din Iasi.

Andrei Marga: Am avut o discutie cu reprezentanti ai Universitatii “Petre Andrei” intr-o vizita la Iasi. Cunosc, inasa, universitatea Dvs. mai mult dupa absolventi. Am intalnit absolventi ai acestei universitati care nu erau deloc mai prejos decat cei de la oricare alta universitates din tara. Am si angajat, ca ministru, unu sau doi dintre ei, in minister. Observasem, de altfel, ca profesorii universitatii Dvs. – cu unii am si discutat la Bucuresti sau cu alte ocazii – erau competitivi cu oricare din universitatile din tara.

ADRESA: <http://crct.ro/ny2r>